

1.8 Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen

Kokkolan kaupunginvaltuusto on hyväksynyt sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet kokouksessa 15.6.2020 § 46 ja kaupunginhallitus on hyväksynyt sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeet kokouksessa 22.6.2020 § 313. Perusteissa on määritelty Kokkolan kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoitteet, tarkoitus, tehtävät ja vastuut. Ohjeessa on määritelty sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan välineet ja keinot, kohteet ja osa-alueet sekä toteuttaminen ja raportointi.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa, että kaupungille ja kaupunkikonsernille asetetut tavoitteet saavutetaan ja että kaupunkiorganisaation toiminta on tuloksellista. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat osa kaupunkiorganisaation johtamis- ja hallintojärjestelmää, päätöksentekoa sekä strategista ja operatiivista toiminnan ja talouden suunnittelua ja seurantaa, poikkeamiin reagoimista ja suoriutumisen arviointia.

Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan yleisesti kaikkia niitä kaupungin ja kaupunkikonsernin toiminta- ja menettelytapoja, joilla tilivelvolliset ja muut esimiehet pyrkivät varmistamaan, että kaupungin toiminta on taloudellista ja tuloksellista, päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa, lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan ja että omaisuus ja resurssit turvataan.

Operatiivinen vastuu sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeistamisesta ja järjestämisestä on kaupunginhallituksella ja kaupunginjohtajalla, jotka valvovat ja arvioivat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaista järjestämistä, riittävyyttä ja tehokkuutta. Lauta- ja johtokunnat vastaavat omalla tehtävä- ja toimialallaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaisesta järjestämisestä, toimeenpanon valvonnasta ja tuloksellisuudesta sekä merkittävimpien riskien raportoinnista kaupunginhallituksen antamien ohjeiden mukaisesti.

Johtavien viranhaltijoiden ja esihenkilöiden tehtävänä on toimeenpanna sisäisen valvonta ja riskienhallinta vastuualueellaan ja raportoida niistä hyväksytyjen ohjeiden mukaisesti tuloksellisuudesta valvonnasta vastuussa olevalle toimielimelle. Henkilöstön velvollisuutena on toimia tavoitteiden ja annettujen ohjeiden mukaisesti ja kehittää ammatillista osaamistaan sekä raportoida havaitsemistaan epäkohdista esihenkilölleen.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tuloksellisuutta seurataan talousarviovuoden aikana osavuositarkastuksissa. Hallitus antaa toimintakertomuksessa arvion merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä, sisäisen valvonnan ja

riskienhallinnan järjestämisestä ja toimenpiteistä havaittujen puutteiden korjaamiseksi sekä konsernivalvonnasta.

Palvelukokonaisuudet, liikelaitokset ja tytäryhteisöt raportoivat merkittävistä riskeistään ja riskien hallinnan kehittämisestä osana talouden ja toiminnan raportointia. Palvelukokonaisuuksien, liikelaitosten ja tytäryhteisöjen toiminnasta tuotettu raportointi palvelee siten sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa. Kaupunginjohtajan nimeämä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjausryhmä arvioi ja kehittää kaupunkikonsernin sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjausryhmä kokoaa palvelukokonaisuuksien, liikelaitosten ja tytäryhteisöiden raportoimista riskitiedoista yhteenvetoja, joiden avulla kaupunkikonsernin johto saa tietoa kaupunkiorganisaation merkittävimmistä riskeistä ja riskienhallinnan tasosta.

Arvio sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan nykytilasta ja kehittämistarpeista

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjausryhmä arvioi kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tasoa ja kehittämistarpeita. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjausryhmä kokoontui vuonna 2025 yhteensä kolme kertaa. Kokkolan kaupungin sisäinen valvonta ja riskienhallinta perustuu yleisesti tunnettuun COSO-viitekehykseen. Lisäksi kaupungilla on käytössään Graniten kokonaisvaltaiseen riskienhallintaan tarkoitettu työkalu sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tukena.

Työvoimaviranomaisen tehtävät siirtyivät valtiolta kunnille 1.1.2025 alkaen, jonka seurauksena Kokkolan kaupunkiorganisaatioon perustettiin uusi Keski-Pohjanmaan työllisyyslautakunta. Vuoden 2025 aikana työllisyyslautakunnan toimintasääntöä päivitettiin kaksi kertaa sekä henkilöstön tehtäväkuvia ja käyttöoikeuksia päivitettiin vastaamaan uusia rooleja. Työllisyyspalveluiden sopimushallinta on sähköistetty ja riskejä arvioidaan säännöllisesti osavuositarkastusten yhteydessä. Johtoryhmä arvioi työllisyyspalveluiden toimintaa viikoittain ja päivittää ohjeistuksia tarpeen vaatiessa.

Konsernihallinnossa ja -palveluissa sisäistä valvontaa on kehitetty ajantasaistamalla hallintosääntöä, yhtenäistämällä päätöksentekokäytäntöjä ja rajaamalla asianhallinnan käyttöoikeuksia. Talous- ja tietohallinnon ohjausta on parannettu sähköisillä laskutus- ja maksuratkaisuilla, prosessien yksinkertaistamisella ja talousraportoinnin selkeyttämisellä. Henkilöstösuunnittelua ja henkilöresurssin kohdentamista sekä sidonnaisuusrekisterin hallintaa on vahvistettu, ja sisäisen laskutuksen ja hankintatoimen käytäntöjä on tarkennettu riskienhallinnan tukemiseksi. Lisäksi henkilöstöä koskevia ohjeistuksia on päivitetty ja työajanseurantajärjestelmän uudistaminen on aloitettu.

Ympäristöterveydenhuollossa päätösvallan delegoimista ja lausuntokäytäntöjä on tarkennettu, ja viranhaltijapäätösten raportointia lautakunnalle on systematisoitu. Yhteisen eläinlääkäriohjelman käyttöönotto vahvistaa toiminnan ja talouden seuranta.

Opetus- ja kasvatustoimessa toimintasääntöä on päivitetty organisaatiomuutosten ja lainsäädäntövaatimusten mukaisesti, ja kasvun ja oppimisen tuen prosesseja on selkeytetty valtionosuuksien oikeellisuuden turvaamiseksi. Talouden seuranta on vahvistettu uusilla raportointipohjilla ja esihenkilöiden koulutuksella. Kulttuuri- ja vapaa-aikatoimissa sisäistä valvontaa on tuettu tarkentamalla tehtävänkuvia, jalkauttamalla ohjeistuksia sekä uudistamalla avustusoheje, mikä parantaa avustusten myöntämisen läpinäkyvyyttä.

Kaupunkiympäristössä sisäistä valvontaa on vahvistettu toimintasääntöjen päivityksillä, talousseurannan kehittämällä ja laajojen palaveri- ja yhteistyökäytäntöjen avulla. Suunnittelu- ja lupaprosesseja on tehostettu sähköisillä palveluilla, yhtenäisillä käsittelykäytännöillä sekä paremmin organisoituna yhteistyöllä eri toimijoiden kanssa. Paikkatiedon hallintaa ja tietosuojaa on kehitetty, ja rakentamisen sekä kunnossapidon valvontaa on vahvistettu dokumentointia ja työkaluja modernisoimalla. Turvallisuus- ja varautumiskäytännöt ovat kehittyneet kulunvalvonnan, kameravalvonnan ja pelastussuunnitelmien päivitysten myötä.

Kokkolan Vedessä sisäistä valvontaa on vahvistettu sähköisellä sopimushallinnalla, laskutusprosessien dokumentoinnilla ja säännöllisellä talousraportoinnilla. Buildie-järjestelmällä on tehostettu raportointia ja työnohjausta, ja henkilöstön osaamista on vahvistettu koulutuksella ja esihenkilötutkinnoilla. Kulunvalvontaa ja työaikaseuranta on tehostettu. Vesijohtokunnan hyväksymät ja päivittämät toimintaperiaatteet sisäistä valvontaa koskien on esitetty tarkemmin Kokkolan veden tilinpäätöksen toimintakertomuksessa.

Kokkolan kaupungin sisäinen valvonta toteutuu muun muassa selkeinä tehtävien, toimivallan ja vastuiden jakoina, valvonta- ja raportointivelvoitteina, riskien hallintana, tietojen ja tietojärjestelmien suojaamisena, omaisuuden turvaamisena sekä sopimusten hallintana. Sisäisen valvonnan nykytilan selvittämiseksi ohjausryhmä on päättänyt toteuttaa vuosittain sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kartoituskyselyn, jonka perusteella mahdollisiin ongelmakohtiin sisäisessä valvonnassa ja riskienhallinnassa pystytään reagoimaan. Vuoden 2025 kysely toteutettiin Webropol -kyselyllä marraskuussa. Kysely rakennettiin COSO-malliin pohjautuen.

Tavoitteet

Sisäinen valvonta lähtee liikkeelle tavoitteiden määrittelemisestä. Kaupunkiorganisaation tavoitteet muodostuvat strategian pohjalta ja yksiköille asetettavien tavoitteiden tulee olla sellaisia, jotka tukevat strategiaa. Tavoitteiden ja niiden toteutumisen seurannan tulee olla systemaattista ja talousarvion olla mitoitettu suhteessa tavoitteisiin.

Kokkolan kaupunkistrategian tavoitteet määritellään strategiakaussittain ja niitä tarkastellaan talousarvion laadinnan yhteydessä. Kaupunkistrategian tavoitteiden toteutumista seurataan osavuositauksen, tilinpäätöksen ja henkilöstöraportin yhteydessä. Lisäksi palvelukokonaisuuksille, liikelaitokselle ja tytäryhteisöille asetetaan talousarviovuositain yleiset tavoitteet, joiden toteutumista seurataan tilinpäätösten yhteydessä. Raportoinnin yhteydessä ilmenneisiin poikkeamiin pyritään reagoimaan mahdollisuuksien mukaisesti.

Kartoituskyselyn perusteella kaupungin yksiköissä tavoitteiden asettaminen on kokonaisuutena johdonmukaista ja strategialinjausten mukaista. Tavoitteet koetaan pääosin selkeiksi ja niitä seurataan säännöllisesti osana toiminnan ja talouden seuranta. Talousarvion todetaan useimmiten tukevan asetettuja tavoitteita, vaikka yksiköiden toiminnalliset erityispiirteet tuovat toisinaan ennakoimattomia muutostarpeita.

Ohjausympäristö

Ohjausympäristö tarkoittaa organisaatiossa vallitsevaa johtamisjärjestelmää, -tapaa ja organisaatiokulttuuria. Toimivassa ohjausympäristössä organisaatio osoittaa, että se on sitoutunut rehellisyyteen, oikeudenmukaisuuteen ja eettisiin arvioihin. Organisaatiossa on myös sellaiset rakenteet, raportointisuhteet sekä toimivaltuudet ja vastuut, jotka tukevat tavoitteiden saavuttamista. Lisäksi organisaatio on sitoutunut ammattitaitoisen henkilöstön palkkaamiseen, kehittämiseen ja säilyttämiseen sekä huolehtii, että henkilöstö toteuttaa sisäisen valvonnan vastuitaan tavoitteiden saavuttamiseksi.

Kokkolan kaupungin hallinto- ja johtamistapa perustuu kunnallis- ja hallintolainsäädännön sekä muiden säännösten lisäksi kaupungin toimintaa ohjaaviin periaatteisiin, sääntöihin ja ohjeistuksiin. Kokkolan kaupungin toimintaa ohjaavat arvot on määritelty strategian laadinnan yhteydessä.

Hallintosääntö on keskeinen kaupungin hallintoa ja toimintaa ohjaava asiakirja, jonka kaupunginvaltuusto on hyväksynyt 25.9.2023 § 98. Hallintosääntö määrittää, miten hallinto ja toiminta järjestetään, miten päätöksenteossa menetellään ja kuinka valtuusto toimii. Hallintosäännössä on määritelty muun muassa raportointisuhteet sekä

toimivaltuudet ja vastuut. Kaupunginvaltuusto käsittelee ja hyväksyy hallintosäännön muutokset.

Hallintosäännön lisäksi Kokkolan kaupungilla on toimintasääntöjä, joissa määritellään hallintosääntöä yksityiskohtaisemmin toimialan organisaatio, tehtävät ja toimivallat. Omistajapoliittiset linjaukset, konserniohje ja hyvä hallintotapa ohjaavat kaupunkikonsernin johtamista, ohjaamista ja valvomista. Henkilöstöohjelma määrittelee henkilöstöjohtamisen tavoitteet, painopisteet ja toimenpiteet. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohje määrittelee sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan välineet ja keinot.

Kartoituskyselyn mukaan ohjausympäristö on kokonaisuutena vahva. Toimintaa ohjaavat arvot, säännöt ja ohjeet ovat laajasti tunnettuja, ja epäkohtiin puututaan johdonmukaisesti. Henkilöstö kokee, että kehittämishetkiä arvostetaan, ja ohjeistukset muodostavat toimivan perustan sisäiselle valvonnalle. Kyselyssä nousi kuitenkin esiin henkilöstöresurssien riittävyyteen ja osaamispuutteeseen liittyviä haasteita sekä tarve selkeyttää joiltakin osin organisaation rooleja ja rajapintoja.

Riskien arviointi

Riskienhallinta on osa sisäistä valvontaa. Riskienhallinnalla tarkoitetaan järjestelmällisiä menettelytapoja, joiden avulla tunnistetaan ja kuvataan kaupungin ja kaupunkikonsernin toimintaan liittyviä riskejä, arvioidaan riskien merkittävyyttä ja toteutumisen todennäköisyyttä sekä määritellään toimintatavat riskien hallitsemiseksi, valvomiseksi ja raportomiseksi. Riskienhallintaa tulee tehdä kaikilla organisaation tasoilla ja sen tulee sisältää myös väärinkäytösten mahdollisuuden arviointi sekä toimintaympäristön muutosten tunnistaminen ja arviointi.

Kokkolan kaupungin toimielimet ja konserniyhteisöt analysoivat riskienhallintaprosessissa toimintaympäristön muutoksia, tunnistavat tavoitteita uhkaavia riskejä, arvioivat niiden vaikutuksia ja toteutumisen todennäköisyyttä sekä laativat tarvittavat suunnitelmat ja toimenpiteet riskien hallitsemiseksi. Merkittävistä riskeistä ja riskienhallinnan kehittämisestä raportoidaan osana toiminnan ja talouden seurantaa ja raportointia.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjausryhmä kokoaa palvelukokonaisuuksien, liikelaitosten ja tytäryhteisöiden raportointia riskitiedoista yhteenvetoja, joiden avulla kaupunkikonsernin johto saa tietoa kaupunkiorganisaation merkittävimmistä riskeistä ja riskienhallinnan tasosta. Kaupunginhallitus kokoaa koko kaupunkikonsernia koskevan riskianalyysin ja menettelytavat merkittävimpien riskien hallitsemiseksi.

Riskienhallinnan tueksi on otettu käyttöön Graniten kokonaisvaltainen riskienhallintatyökalu, joka on kokonaisuudessaan parantanut

kaupunkiorganisaation riskienhallintaprosessia. Riskien tunnistaminen, vaikutusten arviointi ja raportointi ovat kyselyn perusteella vakiintuneita käytäntöjä. Taloudelliset ja toiminnalliset riskit sekä väärinkäytösriskit huomioidaan ja niitä käsitellään säännöllisesti. Yksiköiden välillä on kuitenkin vaihtelua siinä, kuinka järjestelmällisesti riskien tunnistaminen ja dokumentointi toteutetaan ja kuinka usein ulkoisten ja sisäisten muutosten vaikutuksia arvioidaan ennakoivasti.

Valvontatoimenpiteet

Valvontatoimenpiteet ovat organisaation toimintatapoja ja -periaatteita, joiden avulla varmistetaan, että organisaatio toimii asetettujen tavoitteiden mukaisesti ja että lakeja, toimintaa ohjaavia periaatteita, sääntöjä, ohjeistuksia ja arvoja noudatetaan. Sisäinen valvonta on jatkuva osa päivittäistä johtamista, ohjaamista ja työn toteuttamista, joka toimessaan ehkäisee ja paljastaa väärinkäytöksiä.

Kaupunkiorganisaation valvonta- ja varmistustoimenpiteet sisältyvät pääasiassa organisaation päivittäisiin toimintaprosesseihin. Valvonta- ja varmistustoimenpiteitä ovat muun muassa johdolle ja luottamuselimille laadittavat raportit, tavoitteiden ja talouden toteuman sekä poikkeamien seuranta, säästöjen ja ohjeiden noudattamisen valvonta, hyväksymis- ja valtuutusmenettelyt, järjestelmien pääsynrajoitukset sekä fyysiset valvontatoimenpiteet. Sisäisen tarkastuksen velvollisuutena on arvioida sisäisen valvontajärjestelmän tarkoituksenmukaisuutta ja tuloksellisuutta ja pyrkiä siten edistämään organisaation tavoitteiden saavuttamista.

Valvonta- ja varmistustoimenpiteiden määrittelemiseksi organisaation keskeiset toimintaprosessit tulisi olla tunnistettu ja kuvattu. Toimintaprosesseihin liittyvät riskit pitäisi olla niin ikään tunnistettu ja riskeille asetettu kontrollit. Kartoituskyselyn mukaan kaupungin valvontaympäristö koetaan toimivaksi: hyväksymismenettelyt toimivat suunnitellusti ja tehtävien eriyttäminen on parantunut. Kontrollien dokumentointi ja säännöllinen arviointi voisi kuitenkin olla vielä kaupunkiorganisaatiossa järjestelmällisempää ja yhtenäisempää.

Kokkolan kaupungissa ei sallita väärinkäytöksiä. Johdon velvollisuutena on toteuttaa sisäistä valvontaa väärinkäytösten ehkäisemiseksi ja havaitsemiseksi. Väärinkäytöksen havaitseminen perustuu väärinkäytöksen merkkien tunnistamiseen. Nämä merkit voivat tulla esiin johdon käyttöön otamissa valvontatoimenpiteissä, tarkastusten tuloksena tai muista lähteistä, kuten Whistleblowing -kanavan kautta.

Tieto ja viestintä

Tieto ja viestintä ovat välttämättömiä sille, että tavoitteiden saavuttamista tukevat organisaation sisäisen valvonnan vastuut toteutuvat. Organisaatio

hankkii tai tuottaa ja käyttää olennaista ja laadukasta tietoa tukeakseen sisäisen valvonnan toimivuutta. Viestinnän avulla johto osoittaa henkilöstölle valvontavastuiden tärkeyden.

Sisäisen valvonnan toimivuuden edellytyksenä on, että kaupunkiorganisaation raportointi- ja tietojärjestelmät tuottavat luotettavaa, ajantasaista ja riittävää tietoa päätöksenteon tueksi. Tämän lisäksi tiedonkulku tulee olla järjestetty siten, että tieto tavoittaa oikeat henkilöt oikea-aikaisesti mukaan lukien ulkoiset sidosryhmät. Myös toimintaa ohjaavat säännöt, määräykset, ohjeet ja päätökset tulee olla henkilöstön tiedossa.

Kaupunkiorganisaatiossa viestintä on hajautettu. Yksiköt ja asiantuntijat vastaavat omaa tehtäväänsä ja toimiala- ja liikelaitosjohtajat toimialaansa koskevasta viestinnästä. Kaupungilla on käytössä viestintäohjeet sekä erillinen häiriö- ja kriisiviestintäohje. Kartoituskyselyn mukaan tieto ja viestintä tukevat sisäistä valvontaa pääosin hyvin. Tiedonkulun vastuut on määritelty, perehdytys on suunnitelmallista, ja sidosryhmille viestitään asianmukaisesti. Kyselyssä ilmeni kuitenkin yksikkökohtaista vaihtelua ohjeiden löydettävyydessä ja viestintäkäytäntöjen yhdenmukaisuudessa.

Seurantatoimenpiteet

Seurantatoimenpiteet ovat joko jatkuvia tai erillisiä arviointeja, joiden avulla on tarkoitus varmistaa, että muut sisäisen valvonnan osatekijät (ohjausympäristö, riskien arviointi, valvontatoimenpiteet sekä tieto ja viestintä) ovat olemassa ja toimivia. Keskeisiä seurantatoimenpiteitä ovat toimintaperiaatteiden, ohjeiden, sääntöjen ja päätösten noudattamisen valvonta sekä poikkeamien säännöllinen seuranta, arviointi ja korjaaviin toimenpiteisiin ryhtyminen. Lisäksi sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimivuutta tulisi arvioida säännöllisesti ja ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin ilmenneiden puutteiden ja toimimattomuuden korjaamiseksi.

Seurantatoimenpiteet ovat osa kaupungin vakiintunutta johtamisjärjestelmää. Kaupunkiorganisaation seurantatoimenpiteisiin kuuluvat lisäksi sisäisen tarkastuksen toteuttamat erilliset arvioinnit eri toimintaprosesseissa. Erillisten arviointien lisäksi tehdään erilaisia jatkuvia arviointeja. Kartoituskyselyn mukaan henkilöstöllä on käytössään kanavat epäkohtien esille tuomiseen, ja sisäisen valvonnan sekä riskienhallinnan toimivuutta arvioidaan säännöllisesti. Kysely osoitti kuitenkin, että poikkeamaseurannan tulosten analysoinnissa ja analyysin järjestelmällisessä hyödyntämisessä on yksikkökohtaista vaihtelua.

Kaupunkiorganisaatiossa on käytössä Whistleblowing -kanava, jota kautta henkilöstö voi tuoda esiin epäkohtia ja huolia epäasiallisesta toiminnasta. Kyseisen kanavan avulla vastataan myös

lakiin EU:n ja kansallisen oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta ja edistetään lahjonnan ja korruption vastaista toimintakulttuuria.

Sisäisen tarkastuksen järjestäminen

Sisäinen tarkastus on osa sisäistä valvontaa. Sisäisen tarkastuksen velvollisuutena on arvioida sisäisen valvontajärjestelmän ja riskienhallinnan tarkoituksenmukaisuutta ja tuloksellisuutta ja tukea organisaatiota sen tavoitteiden saavuttamisessa ja arvioinnissa tarjoamalla objektiivisen, riippumattoman ja järjestelmällisen lähestymistavan organisaation riskienhallinta-, valvonta-, johtamis- ja hallintoprosessien tuloksellisuuden arviointiin ja kehittämiseen.

Sisäisen tarkastuksen toiminta perustuu riskiperusteiseen suunnitteluun, jossa huomioidaan organisaation toimintaa ja taloutta koskevat riskit, toiminnassa tapahtuneiden muutosten olennaisuus ja suhteellinen riski sekä johdon toimeksiannot. Sisäinen tarkastus raportoi tarkastuskohteen vastuuhenkilölle, hänen esihenkilölle, kaupunginjohtajalle sekä hallintojohtajalle. Johtoryhmälle annetaan yhteenvetoraportteja tarpeellisin väliajoin.

Vuoden 2025 tarkastussuunnitelman mukaisesti sisäisen tarkastuksen tarkastustoimenpiteitä kohdennettiin muun muassa tietoturvan ja tietosuojan prosesseihin, matkalaskuihin ja matkustusohjeen noudattamiseen, työsopimusten arkistointiin, kokouspalkkioihin, kaupungin hulevesiprosessiin sekä Kokkolan Veden laskutusprosessiin, myyntisaamisiin ja luottotappioihin.

Henkilöstölle suositeltiin järjestettävän pakollinen tietoturva- ja tietosuojakoulutus vuosittain (aiemmin kahden vuoden välein). Tähän otettiin käyttöön uusi testi loppuvuodesta 2025. Henkilöstölle löytyy paljon materiaalia tietoturvasta ja tietosuojasta. Suositeltiin helposti luettavaa tiivistelmää ja alkuvuodesta 2026 julkaistiin tiivistelmä huonetaulun muodossa. Kaupungin matkustusohje vaati päivittämistä, päivitys tehtiin. Henkilölle suositeltiin tehtäväksi intraan ohjeistusta matkalaskujen ALV:n merkitsemisestä ja ulkomaanmatkan matkasuunnitelmien teosta sekä kokouspalkkioiden hyväksymiskäytännöistä, joissa oli hieman eroavaisuuksia.

Työsopimusten arkistointi oli järjestetty asianmukaisesti. Kokkolan Veden laskutusprosessista ei ollut huomautettavaa, laskutukset tehty voimassa olevien hinnastojen mukaan. Ohjeeksi oli tehty selkeä kaavio asiakkuuden perustamisesta maksuvalvontaan/perintään saakka. Yli 3 kk maksamatta olleiden laskujen yhteissumma oli kohtuullinen. Tarkastuksissa annettiin lisäksi pieniä kehityssuosituksia, joiden avulla kontrolleja voidaan tehostaa, muutoin asiat olivat kunnossa.

Konsernivalvonnan järjestäminen

Kokkolan kaupunginvaltuusto hyväksyi kokouksessaan 12.12.2022 § 119 omistajapoliittiset linjaukset ja konserniohjeen. Omistajapolitiikalla sekä omistajaohjauksella tarkoitetaan toimenpiteitä, joilla kaupunki omistajana tai jäsenenä myötävaikuttaa yhtiön ja muun yhteisön hallintoon ja toimintaan. Omistajaohjauksella on huolehdittava siitä, että kaupungin tytäryhteisöjen toiminnassa otetaan huomioon kaupunkikonsernin kokonaisuus.

Kaupungin konserniohjeilla luodaan puitteet kaupunkikonserniin kuuluvien yhteisöjen omistajaohjaukselle kaupungin tavoitteiden mukaisesti. Konserni- ja kaupunkikehitysjaosto on antanut yhtiö- ja vuosikokousedustajille tarvittavat ohjeet muun muassa yhteisöjen hallitusten jäsenten valinnasta.

Konsernin valvonnasta vastaa konsernijohto. Lisäksi kaupungin sisäisellä tarkastuksella on oikeus tarkastaa tytäryhteisöjen toimintaa ja taloutta tarvittavassa laajuudessa ja saada käyttöönsä tarkastustehtävän edellyttämät tiedot. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on arvioida, onko kaupunginvaltuuston asettamat tavoitteet saavutettu ja onko omistajapoliittisia linjauksia noudatettu sekä huolehtia kaupungin ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta.

Konsernijohto seuraa säännöllisesti kaupunkikonserniin kuuluvien yhteisöjen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista. Konserni- ja kaupunkikehitysjaosto tekee tarvittaessa omistajaohjauksellisia toimenpiteitä toiminnan tehostamiseksi ja omaisuuden arvon säilyttämiseksi. Kaupunkikonserniin kuuluvat tytäryhteisöt raportoivat vuosittain toiminnastaan konsernivalvontaryhmälle. Raporttien pohjalta konsernivalvontaryhmä kokoaa omistajakorttien mukaisen yhteenvetoreportin kaupunginhallitukselle ja kaupunginvaltuustolle käsiteltäväksi osavuositarkastusten sekä tilinpäätöksen yhteydessä.

Konserniyhteisöjen hallitukset ja toimitusjohtajat vastaavat yhteisöjen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja tuloksellisuudesta. Konserniyhteisöt raportoivat konsernijohtolle sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja tuloksellisuudesta sekä merkittävien riskien hallinnasta.

Keskeiset johtopäätökset

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan selonteon perusteella voidaan todeta, että Kokkolan kaupunkiorganisaation sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat tuottaneet pääosin kohtuullisen varmuuden toiminnan tuloksellisuudesta ja lainmukaisuudesta eikä merkittäviä sisäisen valvonnan tai riskienhallinnan puutteita ole havaittu.

Kokonaisuutena vuoden aikana tehdyt kehittämis-toimenpiteet ovat parantaneet päätöksenteon läpinäkyvyyttä, prosessien dokumentointia, sähköisten palvelujen hyödyntämistä sekä talouden ja toiminnan seurantaan. Toimet tukevat kaupungin sisäisen valvonnan systemaattista toteutumista ja riskienhallinnan kyvykkyyttä.

Sisäisen valvonnan kartoituskyselyn tulosten perusteella kaupungin sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat kokonaisuutena hyvällä tasolla ja tukevat kaupungin strategisten tavoitteiden toteuttamista. Valvontatoimenpiteet ja ohjausympäristö ovat vahvoja, ja tieto sekä viestintä ja seurantatoimet toimivat pääosin tarkoituksenmukaisesti. Kehittämis-kohteet liittyvät pääasiassa henkilöstöresurssien riittävyteen, riskien arvioinnin yhdenmukaisuuteen sekä kontrollien säännöllisen arvioinnin ja viestinnän käytäntöjen yhtenäistämiseen. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjausryhmä käsittelee esille nousseet sisäisen valvonnan kehittämis-kohteet ja päättää tarvittavista jatkotoimenpiteistä sisäisen valvonnan kehittämiseksi.